

Tey ungu í leguni hava málað "Mir", sum merkir friður, á húsaveggini

eftir at vit vóru farnar hendi tað tó kortini.

Eftir at krigsbrotssverk, ið hava verið framd í fyrrv. Jugoslavia, eru komin fram í fjølmíðlunum, eru tað mong, ið hava ta fatan, at tað má vera nakað galið við fólkinum í hasum landinum. Eru tey so nógv annaleidis enn vit?

– Nei, tey eru sum vit. Tey eru von við ein gerandisdag, sum vit kenna hann, við arbeiði, vinum, skúla, veitslum, framtíðarætlanum osfr. Tey eru sera blið. Tey søgdu altíð »hetta er ikki eg, kom og vitja meg aftur tá kriggið er liðugt, so skal eg vísa tær hvør eg eri, so kann eg vísa tær tann blíðskapin, eg hevði viljað«. Elida fortelur, at hon, saman við einum øðrum sjálvboðnum, var og vitjaði eina familju:

– Tey høvdu samlað allan mat, tey kundu, bæði frá morgunmati og dagurda, alt

tað tey kundu bjóða var á borðinum. So boðu tey okkum eta alt tað vit orkaðu, men tey fingi sær ikki sjálvi. Tá vit høvdu etið, settu tey seg at fáa sær. Eg bleiv illa við, men tað er teirra mentan, teirra máti at vísa sín blíðskap uppá.

Búðu síð um síð

Tað búðu serbar, muslimar og kroatar saman í leguni og tað var ikki nakar trupulleiki við tí yvirhøvur. Tað er ikki fólkið, ið hatar hvønn annan. Tey hava hvør sína religion og eina felags søgu: Kriggið og gamalt agg, sum hevur fingið tey í hesa støðuna. Tað bleiv als ikki tosað um politikk. Tey tosaðu ikki um kriggið, hví tað var byrjað, ella hvør tann stóri syndabukkurin var. Tey ynsktu bert frið og sína gomlu tilveru, vinir og familju aftur.

Tey tosaðu ongantið um sína lagnu, men tað kom

fyri, at tey opnaðu seg fyri tær, og søgdu frá síni søgu. Tá sat tú bara har, þúra lammað og kundi einki gera. Tað var nakað, sum gjørdi tað ringt at vera har. Tað, at ein persónur, tú kennir, sigur frá hvussu viðkomandi er tvungen frá síni familju, og ikki veit um tað er nakar møguleiki fyri at siggja tey aftur. Tey lótu seg tó ikki merkja av hesum, men smiltust, og tú kundi slett ikki siggja á teimum, hvussu ringt tey høvdu tað. Nógv gingu við øllum inni í sær – trongdu tað burtur.

Fólk verða díkt undir við ræðuligum myndum

– Fólk hava ilt við at identifisera seg við tey fólkinu tey siggja í sjónvarpinum, tá tað snýr seg um fyrrv. Jugoslavia. Man sær bumbur og deyða og hópuravir. Hetta førir bara við sær at ein

steingir tað úti, tí tað er avmarkað hvat eitt menniskja kann tola at hoyra og siggja. Ella man hugsar: hási fólkinu munnu vera svøk.

Tú sært flóttafólk verða ferd burtur í einum lastbili, og so sært tú ikki meira til tey. Men tað er ikki hetta, ræðuleikarnir enda, teir eru júst byrjaðir. Hvát við restini av teirra lívi, hvát við teirra heimi, vinum, familju og arbeiði? Tey eru menniskju við framtíðardreymum eins og vit.

– Eg haldi at sjónvarpsfjølmiðlarnir handfara hetta á heilt skeivan hátt, sigur Elida. – Tey kunnu ongantið náa fólki við at dýkja tey undir við hesum ræðuligu myndum hvønn dag. Sjálvsagt – tað er veruleiki og tað er ræðuligt – men fólk siggja tað ikki longur eftir eina tíð. Tað førir okkum tvørturímóti longur burtur frá teimum víðaru hendingunum, øllum teimum ræðuligu lagnunum í fyrrv. Jugoslavia og vit blíva istaðin immun fyri teimum ræðu-

– Vit upplivdu tað at koma hartil ógvuliga ymiskt. Tað er nokk eingin, ið upplivir tilíki eins, og ein kann ikki ímynda sær heldur, hvussu ein sjálvur reagerar. Eg kann siga fyri meg, sigur Ingerð, at eg ikki hevði væntað at reagera sum eg gjørdi. Tá vit komu til flóttafólkahegna, kláraði eg ikki rættileiga tað, ikki at hava møguleika at geva børnunum tað, tey hungraðu mest eftir, og tað var nokk av umsorgan og kærlleika. Tók man sær av einum barni, komu 20 onnur og bardust um at sleppa til. Foreldrin hjá teimum høvdu so nógv arðar trupulleikar, at tey ikki megnaðu at geva børnunum ta umsorgan, tey høvdu brúk fyri. Eg hevði tað heldur ikki gott við at eg bara kundi fara heim tá tað passaði mær. Eg hevði ringa samvitsku av tí og av at vera so privilegiera millum hesi fólkinu, ið ikki vistu nakað um sína framtíð.

Elida: – Eg hevði hugsað

nógv um hvussu tað fór at verða, áðrenn eg gjørdi av at fara. Tí góðtók eg nokkso skjótt tað, at tað var avmarkað hvat vit kundu gera fyri tey, so eg hevði tað ikki uppá handan mátan. Mær dámdi væl at arbeiða har, og kendi at tað gjørdi stóran mun. – Eg trúgvi tað gav teimum íblástur, at tað ofta komu nýggj fólk úr útlandum, ið vóru full av megi og sum tóku initiativ til at gera teimum gerandisdagin annaleidis.

Hava tit lært nakað av hesum?

– Ja, vit hava fingið onnur lívsvirði. Tað eru nokur ting, tú heldur vera tann heilt stóra trupulleikan, men so hugsar tú, at hetta í veruleikanum eru smáting.

Ingerð saman við trimum av børnunum í leguni. Teimum dámar sera væl at fáa eitt klemm - og ikki minni, tá onkur tekur myndir

ligu myndunum vegna yvir-dosis.

Fólk vita ov lítið um fyrrv. Jugoslavia

– Hetta førir við sær, at fólk vita alt ov lítið um fyrrv. Jugoslavia í dag. Í øllum førum í mun til hvussu nógv pláss tað hevur fingið í fjølmíðlunum. Fólk kenna ikki mun ímillum serbar, kroatar og muslimar, tí tey fáa alt inn ísenn. Tey flestu hugsa um ein fundamentalist í dag, bara tey hoyra orðið muslimur, sigur Ingerð. – Fjølmiðlarnir hava fløskað fólk upp til bara at hava áhuga, tá tey siggja tað ekstrema. Teir hava stóra ávirkan á okkara hugsanarhátt, tí er tað teirra ábyrgd, at vit fáa eina so breiða mynd sum møguligt, og tað haldi eg ikki teir hava livað upp til, sigur Elida.

Hvussu kendist tað at koma til eina flóttafólkahegna og arbeiða har?

Ein mynd, ið sigur alt

Sigøjnarnar eru mest fyrir seg sjálfvan í leguni og teirra serliga mentan hevði Elida stóan áhuga fyri. Her er hon saman við einum sigøjnara, sum hon lærði at kenna í flóttarfólkahegna